

Granskning av framtidens äldreomsorg

Mellerud kommun

Februari 2023

Pär Koyanagi-Gustafsson, projektledare

Elina Lundberg, projektmedarbetare

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Melleruds kommun genomfört en granskning av planering inför framtidens äldreomsorg. Granskningens syfte är att bedöma om socialnämnden säkerställt att arbetet med att utforma framtidens äldreomsorg bedrivs på ett ändamålsenligt sätt och med tillräcklig intern kontroll.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att socialnämnden **inte helt** säkerställt att arbetat med att utforma framtidens äldreomsorg bedrivs på ett ändamålsenligt sätt och med tillräcklig intern kontroll.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten eller det avslutande avsnittet "Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor".

Revisionsfrågor	Bedömning
Finns det en långsiktig planering inom området? > 3 år.	Delvis
Finns det en tydlig och ändamålsenlig framtidsstrategi avseende utbud av äldreomsorg? Fokus på flexibilitet och effektivitet.	Delvis
Är beslutsunderlagen inom området heltäckande? Fokus på konsekvensanalys och jämförelse med likartade kommuner.	Delvis
Finns det en tillräcklig uppföljning av arbetet med att utforma framtidens äldreomsorg till omfattning och innehåll?	Nej
Fattar nämnden tydliga och aktiva beslut utifrån uppföljning avseende framtidens äldreomsorg?	Delvis

Rekommendationer

Utifrån granskningens iakttagelser och bedömningar lämnar vi följande rekommendation till socialnämnden. Både förvaltning och nämnd uppger vid sakgranskning av rapporten att dessa rekommendationer är väl kända och under framtagande för beslut :

- Att nämnden fastställer planer/strategier som tydligt visar behov och förutsättningar vad gäller lokalförsörjning och boendepanering där ekonomiska konsekvenser på kort och på lång sikt beaktas
- Att nämnden fastställer en plan/strategi som tydligt visar inriktningen för arbetet med digitalisering av äldreomsorgen på lång sikt (> 3 år).
- Att nämnden fastställer direktiv för hur, när och i vilken omfattning arbetet med att möta kommande behov inom äldreomsorgen ska planeras och följas upp av nämnden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	4
Bakgrund	5
Syfte och revisionsfrågor	5
Revisionskriterier	5
Avgränsning	5
Metod	5
Granskningsresultat	7
Långsiktig planering	7
Framtidsstrategi avseende utbud av äldreomsorg	9
Beslutsunderlag inom området	10
Uppföljning av arbetet med att utforma framtidens äldreomsorg	12
Nämndens beeslut utifrån uppföljning	13
Samlad bedömning	15
Rekommendationer	15
Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor	16
Bilagor	17

Inledning

Bakgrund

De kommande årens demografiska utveckling innebär en kraftig ökning av antalet äldre samtidigt som befolkningen i arbetsför ålder utvecklas långsammare. De ekonomiska förutsättningarna kommer därför att innebära krav på att "göra mer med mindre", dvs att äldreomsorgen bedrivs effektivt idag och med en planering för framtiden. Här finns också en förväntan att verksamheten ska bedrivas med en hög kvalitet som har sin utgångspunkt i den enskildes behov.

Kommunens äldreomsorg står därför inför stora utmaningar. Detta ställer stora krav på att verksamheten utformas på ett långsiktigt uthålligt sätt. Ett bristfälligt arbete inom området riskerar att verksamheten inte bedrivs och utvecklas på avsett sätt.

Revisorerna har utifrån sin bedömning av väsentlighet och risk beslutat att genomföra en granskning avseende socialnämndens arbete med att utforma framtidens äldreomsorg.

Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att bedöma om omsorgsnämnden säkerställt att arbetet med att utforma framtidens äldreomsorg bedrivs på ett ändamålsenligt sätt och med tillräcklig intern kontroll.

Revisionsfrågor:

1. Finns det en långsiktig planering inom området? > 3 år.
2. Finns det en tydlig och ändamålsenlig framtidsstrategi avseende utbud av äldreomsorg?
3. Är beslutsunderlagen inom området heltäckande?
4. Finns det en tillräcklig uppföljning av arbetet med att utforma framtidens äldreomsorg till omfattning och innehåll?
5. Fattar nämnden tydliga och aktiva beslut utifrån uppföljning avseende framtidens äldreomsorg?

Fråga 1-2 utgör underlag för att pröva om granskningsområdet hanteras på ett ändamålsenligt sätt. Fråga 3-5 utgör underlag för att pröva om den interna kontrollen är tillräcklig.

Den revisionella utgångspunkten för föreliggande granskning bygger på de krav som utifrån kommunallagen och socialtjänstlagen kan ställas på socialnämnden när det gäller att ha kunskap om sina kommande behov samt en plan för att kunna möta dessa. Socialtjänstlagen (SoL 3:1-2 och SoL 5:6) stipulerar att socialnämnden ska göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen för äldre människor och planera sina insatser för äldre.

Det är, givet den demografiska utvecklingen, avgörande att en nämnd med ansvar för att säkerställa en ändamålsenlig och ekonomiskt tillfredsställande verksamhet (KL 6:6) för kommunens brukare av äldreomsorg med framförhållning vidtar åtgärder för att säkerställa kvaliteten i verksamheten. Detta blir också väsentligt för att bidra till en god

ekonomisk hushållning där akuta kostnadsdrivande insatser undviks, och där verksamheten effektiviseras genom exempelvis nya tekniska och digitala lösningar.

Det är mot ovanstående revisionskriterier som granskningen genomförs.

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar.

Följande revisionskriterier används i granskningen:

- Kommunallagen 6:6, 6:38, 11:1
- Socialtjänstlagen 3:1-2, 5:4-6
- Kommuninterna styrdokument som rör granskningsområdet

Den revisionella utgångspunkten för föreliggande granskning bygger på de krav som utifrån kommunallagen och socialtjänstlagen kan ställas på socialnämnden när det gäller att ha kunskap om sina kommande behov samt en plan för att kunna möta dessa. Socialtjänstlagen (SoL 3:1-2 och SoL 5:6) stipulerar att socialnämnden ska göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen för äldre människor och planera sina insatser för äldre.

Det är, givet den demografiska utvecklingen som redovisats under bakgrundsavsnittet, avgörande att en nämnd med ansvar för att säkerställa en ändamålsenlig och ekonomiskt tillfredsställande verksamhet (KL 6:6) för kommunens brukare av äldreomsorg med framförhållning vidtar åtgärder för att säkerställa kvaliteten i verksamheten. Detta blir också väsentligt för att bidra till en god ekonomisk hushållning där akuta kostnadsdrivande insatser undviks, och där verksamheten effektiviseras genom exempelvis nya tekniska och digitala lösningar.

Det är mot ovanstående revisionskriterier som granskningen genomförs.

Avgränsning

Granskningen avgränsas till att avse socialnämndens ansvar för äldreomsorgen. Granskningen har även avgränsats till att omfatta behovsanalys och planering vad gäller boendeplatser (SÄBO), kompetensförsörjning och digitalisering. I övrigt vad gäller avgränsning se syfte, revisionsfrågor och metod. Granskningen har avgränsats i huvudsak till år 2022.

Metod

Granskningen har genomförts genom analys för granskningen relevant dokumentation samt kompletterande intervjuer med nyckelpersoner inom verksamheten och företrädare för omsorgsnämnden.

- Förvaltningschef
- Verksamhetschef för hemtjänst, hemsjukvård, korttid och rehab
- Verksamhetschef för särskilt boende
- Enhetschef inom vård- och omsorg

- Socialt ansvarig Samordnare (SAS)
- Medicinskt ansvarig Samordnare (MAS)
- Socialnämndens presidium

De intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten. Rapporten är kvalitetssäkrad av Carin Hultgren, certifierad kommunal revisor, i enlighet med PwCs interna riktlinjer för kvalitetssäkring.

Granskningsresultat

Långsiktig planering

Revisionsfråga 1: Finns det en långsiktig planering inom området? > 3 år.

Iakttagelser

Vi har för granskningen tagit del av en tjänsteskrivelse daterad 2021-11-10, vilken beskriver nämndens beslutade¹ mål för 2022, vilka utgår från fullmäktiges övergripande (långsiktiga) mål. Till målen kopplas aktiviteter och måttetal för möjlighet till uppföljning. Socialnämnden har för 2022 tre mål för verksamheten, men inga av dessa har bäring på framtidens äldreomsorg.

För granskningen har vi även tagit del av en tjänsteskrivelse för investeringsbudget 2022-2027. Denna fastställer att förvaltningen ser ett behov av ett antal investeringar inom perioden, vilka anges vara upprustning av särskilda boenden för äldre, iordningsställande av ytterligare platser för särskilt boende äldre samt investeringar inom IT och välfärdsteknik. Den demografiska utvecklingen beskrivs inom kommande 10 årsperiod, vilket resulterar i ökade kostnader och årsarbetare för behov av särskilt boende i tre scenarion där uppskattningen är att 8-9 nya platser inom särskilt boende för äldre kommer att behövas 2024, vilket bör kunna möjliggöras via ombyggnation av befintliga boenden.

I kommunens budget för 2023 plan 2024-2025 konstateras att den demografiska utvecklingen framöver kommer medföra ett ökat behov av äldreomsorg samtidigt som prognosen pekar på en befolkningsminskning, vilket innebär lägre skatteintäkter. Det registreras även ett behov att ytterligare platser i särskilt boende efter planperioden och det kan medföra ett framtida investeringsbehov. Det är därför nödvändigt att budgetera med tillfredsställande resultatnivåer för att möta framtida demografiska behov och kunna finansiera investeringar.

¹ 2021-11-23 § 167

Tjänsteskrivelsen beskriver vidare hur förvaltningen ska gå tillväga för att kunna möta de större investeringsbehoven som nämnden står inför. Utifrån detta föreslog socialnämnden 2021-12-21² kommunstyrelsen att besluta om investeringsbudget enligt föreliggande förslag. Vid kontroll av kommunstyrelsens protokoll har beslut om investeringsbudgeten avseende 2022-2027 inte kunnat påträffas.

I beslut om socialnämndens internkontrollplan 2022³ framgår att områden att arbeta med under 2022 bland annat innefattar att säkerställa att förvaltningen har en god planering för att höja den digitala mognaden och införa de välfärdstekniska hjälpmedel och lösningar som anses stödja verksamheten, samt att säkerställa att kompetensförsörjningsplan finns för nämnden utifrån den kommunövergripande planen.

Socialnämnden har under 2022 beslutat⁴ om *Riktlinje för strategisk kompetensförsörjning*. Syftet med riktlinjen är att ange en övergripande inriktning för hur förvaltningen ska arbeta med att säkerställa att verksamheten på sikt har tillgång till medarbetare med rätt kompetens. Riktlinjerna har ett tidsperspektiv på arbetet om 1-5 år och ska uppdateras vid behov.

I intervju med förvaltningen uppges att en lokalförsörjningsplan är under framtagande och kommer att beslutas nämnden under februari 2023. Vi har vid granskningen fått ta del av ett utkast till lokalförsörjningsplan, vilken bland annat innehåller tillgång till lokaler för olika ändamål, kartlagda behov och pågående samt planerade projekt.

Intervjuer

Av intervjuer med representanter från socialförvaltningen uppges att det pågår ett tätt samarbete mellan Mellerud och Bengtsfors kommun, där tanken med detta är att upprätthålla en sammanhållen organisation med ett strategiskt tankesätt. Detta uppges vid intervjuer öka utvecklingen i kommunen. Ett exempel som ges i intervju med verksamhetschefer är att Bengtsfors kommun antagit en äldreplan, och att nästa steg är att utforma en liknande för implementering i Melleruds kommun.

I intervjuer uppges att det under och efter coronapandemin inte funnits tid och utrymme att arbeta med långsiktig planering. Vid sakgranskning av rapporten förtydligas intervjubeskrivningen med att klargöra att det råder medvetenhet både i nämnd och förvaltning att väldigt mycket, särskilt den långsiktiga planeringen, har fått läggas åt sidan för att klara den dagliga driften och tillse att vården fungerar under den pågående pandemin. Vid intervjuer uppges det främsta fokuset senaste året ha legat på att ta fram en kompetensförsörjningsplan. Förvaltningen uppges även vänta på den kommande övergripande lokalförsörjningsplanen, och har i dagsläget ett utkast klart för nämndens lokalförsörjningsplan. Avsaknaden av lokalförsörjningsplan på övergripande nivå har försvårat och försenat nämndens eget arbete, där det menas att det hade varit ett naturligt tillvägagångssätt att initialt göra den övergripande planen och efterföljande nämndsplaner.

Vid intervjuer uppges förvaltningen ligga efter inom digitaliseringsarbetet. En digitaliseringsstrateg som vidare ska arbeta mer med digitalisering och digitala strategier

² 2021-12-21 § 184

³ 2021-12-21 § 185

⁴ 2022-11-22 § 180

har nyligen anställts. Digitalisering uppges vara viktigt för att på sikt kunna frigöra personal genom att införa digitala hjälpmedel, exempelvis kameror och larm.

Bedömning

Revisionsfråga 1: Finns det en långsiktig planering inom området? > 3 år.

Delvis

Nämndens har en långsiktig investeringsplan som innefattar de kommande behovet av särskilt boende för äldre samt nyligen beslutat riktlinje för kompetensförsörjning de närmaste 1 till 5 åren. Det saknas en tydlig lokalförsörjningsplan för att möta det kommande behovet av boende för äldre, vi noterar att denna är under framtagande och beroende av övergripande lokalförsörjningsplan i kommunen. Även en övergripande äldreplan är ett pågående arbete, vilken grundas i den beslutade äldreplan som finns i samarbetskommunen Bengtsfors.

Framtidsstrategi avseende utbud av äldreomsorg

Revisionsfråga 2: Finns det en tydlig och ändamålsenlig framtidsstrategi avseende utbud av äldreomsorg?

Iakttagelser

Det finns inget sammanhållet beslutat dokument som redogör för kommunens långsiktiga planer på hur framtida behov avseende utbudet av äldreomsorgen i kommunen planeras att tillgodoses. Trots att dessa planer inte är dokumenterade är representanter för både nämnden och förvaltningen införstådda i den behovsbild som råder, och anser att planer för att möta dessa behov är väl kända och förankrade.

Som konstaterats i föregående revisionsfråga finns vid tidpunkten för granskningen inte en beslutad lokalförsörjningsplan, dock uppges att socialnämnden kommer besluta om en lokalförsörjningsplan i inledningen av 2023. I intervjuer uppges att det under de senaste åren pågått ett arbete med lokalförsörjningen, där kommunen bland annat sett över möjligheten att bygga ut särskilda boenden, främst för att tillse fler demensplatser. I intervju förklaras även att det under senaste åren genomförts en omställning för att åtgärda situationen med flera tomma platser på särskilda boenden. Minskningen uppfattas som lyckad då det fortsatt finns tomma boendeplatser. En efterfrågan på demensplatser har identifierats, medan att de somatiska platserna står tomma. Därav undersöker kommunen möjligheten att tillse fler demensplatser. I intervjuer framgår även att det finns en planering för hur platser kan säkras upp i framtiden genom att inkluderas i investeringsplanen. De förändringar som gjorts gällande omställning av särskilda boendeplatser uppges ha varit väl grundat i planeringen inför kommande behov av antal platser.

I november 2022⁵ beslutar nämnden om *Riktlinje för strategisk kompetensförsörjning*. Syftet med riktlinjen är att ange en övergripande inriktning för hur förvaltningen ska arbeta med att säkerställa att verksamheten på sikt har tillgång till medarbetare med rätt

⁵ Socialnämndens sammanträde 2022-11-22 § 180

kompetens. Riktlinjerna har ett tidsperspektiv på arbetet om 1-5 år och uppdateras vid behov.

Riktlinjen för strategisk kompetensförsörjning innehåller viktiga strategier att vidhålla, samt viktiga tillkommande strategier. Bland de viktiga tillkommande strategierna ingår bl.a. att utveckla arbetet med digitalisering och välfärdssteknik. Vidare beskrivs flera tillkommande strategier som grundar sig i en långsiktig kompetensförsörjning.

Även kopplat till långsiktig planering av personal- och kompetensförsörjning har Melleruds kommun formulerat en strategi för att öka andelen heltidsarbetande. Vi har för granskningen tagit del av *Riktlinje för en hållbar bemanning med heltid som norm*⁶.

Riktlinjen anger nuläge samt önskat läge vad gäller bemanning inom socialförvaltningen. Vidare i riktlinjen beskrivs bemanningsstrategiska ställningsantaganden, varav ett är *Heltid som norm*. Heltidsarbete som norm är enligt riktlinjen en av de viktigaste jämställdhetsinsatserna som införs i Melleruds kommun. Att ge fler möjligheten att arbeta heltid uppges vara en viktig faktor för att ses som en attraktiv arbetsplats.

Bedömning

Finns det en tydlig och ändamålsenlig framtidsstrategi avseende utbud av äldreomsorg?

Delvis

En kompetensförsörjningsplan finns för att möta det långsiktiga behovet av personal. Dock saknas en dokumenterad lokalförsörjningsplan för det kommande behovet av boende för äldre samt en tydlig digitaliseringsstrategi för att utnyttja och implementera nya tekniska lösningar. Vi noterar att dessa är under utveckling, och att lokalförsörjningsplanering och investeringsplaner grundas i en bedömning av det långsiktiga behovet av särskilda boendeplatser i kommunen. Vi noterar även att framtagande av en övergripande äldreplan för att kunna identifiera en ändamålsenlig framtidsstrategi avseende utbudet av äldreomsorg är pågående.

Beslutsunderlag inom området

Revisionsfråga 3: Är beslutsunderlagen inom området heltäckande?

lakttagelser

Som tidigare nämnts konstateras i Investeringsbudget 2022-2027 att den demografiska utvecklingen inom kommande 10 års period innebär att allt fler av kommunens invånare blir äldre. Det påpekas även att behov av särskilt boende för äldre kommer öka takt med att andelen personer över 85 år ökar. Nämnden har inte efterfrågat eller tagit del av någon detaljerad befolkningsprognos som visar den demografiska utvecklingen för

⁶ Upprättad av socialchef, godkänd av socialnämnden 2022-06-28 § 98

kommunen. I investeringsbudget presenteras en prognos för behoven 2022-2024 enligt nedanstående.

	2022	2023	2024
Antal boende SÄBO	54 demens 59 somatik	54 demens 59 somatik	63 demens 59 somatik <i>+ 8-9 platser</i>
Antal hemtjänsttagare	320-330	320-330	320-330
Antal beslut om bostad med särskild service enligt LSS	28 gruppboendestad 26 serviceboendestad <i>* Möjligt med behov av minskning av antal gruppboendestadsplatser</i>	28 gruppboendestad 26-28 serviceboendestad <i>* Möjligt med behov av minskning av antal gruppboendestadsplatser</i>	<i>Samma nivå totalt men sannolikt behövs en omvandling för fler serviceplatser</i>

Av intervjuer kan vi se att socialförvaltningen samt nämnd använder sig av nyckeltal för att jämföra sig mellan kommuner. Detta bekräftas av *Handlingsplan för att stärka kostnadseffektivitet inom äldreomsorgen*, där det framgår i metodbeskrivningen att man använt sig utav Kolada för att följa nyckeltal och kunna jämföra sig mellan kommuner och regioner. Där konstateras att kommunens kostnader för äldreomsorg är ca 22 miljoner kronor högre än vad som kan förväntas. Nettokostnadavvikelsen ökade under 2019-2020 i samband med byggnation av ett nytt demensboende. Det konstateras även att kommunen har ca 33% fler brukare av hemtjänst än jämförbara kommuner, samt att dessa även har ett högre genomsnittligt antal beviljade timmar. Kommunen har ungefär samma andel av de äldre som bor på särskilt boende som i jämförbara kommuner.

I den nyligen antagna kompetensförsörjningsstrategin⁷ kan vi vidare se att förvaltning och nämnd använt sig utav data och information från bl.a. Sveriges kommuner och regioners (SKR) ekonomirapport vid framtagande av strategin.

Bedömning

Är beslutsunderlagen inom området heltäckande?

Delvis

Kommunen har underliggande analyser samt genomfört jämförelser med liknande kommuner som beslutsunderlag för att identifiera det långsiktiga behovet vilket beskrivs i Investeringsbudget, Handlingsplan för att stärka kostnadseffektiviteten i äldreomsorgen samt kompetensförsörjningsstrategin. Dock saknas beslutsunderlag som visar en långsiktig befolkningsprognos med en dokumenterad beskrivning av hur det långsiktiga behovet planeras att tillgodoses. Vi noterar att dessa anses vara väl kända och förankrade i verksamheten, samt att såväl lokalförsörjningsplan, digitaliseringsplan samt långsiktig äldreomsorgsplan är under framtagande.

⁷ 2022-11-22 §180

Uppföljning av arbetet med att utforma framtidens äldreomsorg

Revisionsfråga 4: Finns det en tillräcklig uppföljning av arbetet med att utforma framtidens äldreomsorg till omfattning och innehåll?

lakttagelser

En protokollsgenomgång av samtliga protokoll under perioden januari-november 2022 har genomförts, vilket omfattar samtliga protokoll under tidsperioden för granskningen.

Av protokollsgenomgången bekräftas att det vid varje sammanträde sker en verksamhetsuppföljning av verksamhetsstatistik för verksamhetsområdena Individ- och familjeomsorgen, Vård och omsorg samt Stöd och service. Vi har för granskningen tagit del av samtliga verksamhetsuppföljningar per oktober 2022. Vid sammanträdet i mars 2022⁸ togs det ett beslut om att, samt hur, nämndsmålen ska följas upp i följande verksamhetsrapporter. Vidare innehåller rapporterna korta kommentarer till utfallet. I uppföljningen redovisas även statistik av bland annat beläggning på kommunens särskilda boenden. Vi noterar även att nämnden följer upp ekonomin i form av ekonomiska rapporter vid varje sammanträde. Vid intervjuer med representanter från förvaltningen uppges nämnden vara pålästa och ställa frågor vid behov.

*Riktlinje för en hållbar bemanning med heltid som norm*⁹ ska enligt beslutet i nämnd följas upp under hösten 2023. I September 2022¹⁰ får nämnden en lägesrapport om hållbar bemanning med heltid som norm. I lägesrapporten framgår att arbetet med att implementera riktlinjerna¹¹ ute i verksamheterna.

Melleruds kvalitets- och patientsäkerhetsberättelse¹² innehåller uppföljning vad gäller arbetet med att systematiskt utveckla och säkra kvaliteten i verksamheten. I kvalitets- och patientsäkerhetsberättelsen framgår områden som socialförvaltningen arbetat med under 2021 för att öka kvaliteten och patientsäkerheten, samt vad den egna internkontrollen bestått utav. Även statistik vad gäller t.ex. Lex Sarah och Lex Maria framkommer i berättelsen. Vidare framgår även utvecklingsområden för 2022 och 2023.

I *Delårsbokslut 2022 augusti*¹³ framgår viktiga händelser under året, en uppföljning av ekonomi, måluppfyllelse, investeringar samt personalredovisning. Delårsbokslutet innehåller även rubriken "*Framtid*", där de största utmaningarna framåt presenteras. I delårsrapporten anges de två största utmaningarna inom socialförvaltningen vara att upprätthålla en budget i balans samt att klara kompetensförsörjningen.

I samband med delårsbokslutet följs även internkontrollplanen upp. I uppföljningen anges risken "*Svårighet att rekrytera på grund av brist på kompetens*", samt "*Bristande förutsättningar för digital mognad*". Båda riskerna bedöms som delvis uppfylld och åtgärderna bedöms som pågående.

Bedömning

⁸ 2022-03-29 § 37

⁹ 2022-06-28 § 98

¹⁰ 2022-09-19 § 135

¹¹ Riktlinje för en hållbar bemanning med heltid som norm, antagen av nämnd 2022-06-28 § 98

¹² 2022-02-15 § 18

¹³ 2022-09-19 § 132

Finns det en tillräcklig uppföljning av arbetet med att utforma framtidens äldreomsorg till omfattning och innehåll?

Nej

Nämnden får olika typer av uppföljning kopplat till äldreomsorg, som framgår ovan. Denna uppföljning ger dock inte en samlad bild avseende det långsiktiga behovet av äldreomsorg. Vidare framgår att det saknas tydliga styrande dokument och konkreta långsiktiga strategier för arbetet med planer för att möta framtida behov (se revisionsfråga 1).

Eftersom att det inte finns konkreta direktiv för hur arbetet ska bedrivas får det även konsekvenser på den uppföljning som sker till nämnd då det inte framgår vad som ska följas upp.

Nämndens beslut utifrån uppföljning

Revisionsfråga 5: Fattar nämnden tydliga och aktiva beslut utifrån uppföljning avseende framtidens äldreomsorg?

lakttagelser

Vid den verksamhetsuppföljning av verksamhetsstatistik som sker vid respektive nämndssammanträde presenteras de av förvaltningen vidtagna åtgärderna samt planerade åtgärder i löptext vid de tillfällen det finns några. Dessa verksamhetsuppföljningar godkänns sedan i nämnd. Av protokollsgenomgången kan inte bekräftas att nämnden tagit egna åtgärder utifrån verksamhetsuppföljningarna.

I februari 2022 gav nämnden¹⁴ socialchef i uppdrag att kartlägga behovet av satsningar på det förebyggande arbetet och presentera vid nämndens sammanträde i mars 2022¹⁵. I tjänsteskrivelse *Ett aktivt arbete med förebyggande insatser i Melleruds kommun*¹⁶, vilken är vad som ligger till underlag för beslutet vid sammanträdet, framgår att den demografiska utvecklingen visar att en allt större andel kommer vara äldre medan den del av befolkningen som är i yrkesför ålder minskar. Att arbeta förebyggande riktat mot äldre personer handlar om att stärka möjligheterna att hålla sig frisk så länge som möjligt i livet, både fysiskt och psykiskt.

Vidare i tjänsteskrivelsen framgår vad som finns att tillgå avseende förebyggande insatser, samt beskrivs vad de skulle behöva göra mer av vad gäller förebyggande insatser för äldre samt planerade insatser. Av de planerade insatserna ingår bl.a. att under 2022 kommer en aktiveringspedagog tillsättas med ansvar för att omstarta Träffpunkten Älvan¹⁷, utföra hembesök till alla över 80 år samt kunna erbjuda anhörigstöd till de vars närstående inte redan har en pågående insats. Nämnden tog beslut vid sammanträdet i mars att anta inriktning om att socialnämnden ska ha ett aktivt arbete med förebyggande insatser och satsa på förebyggande insatser där så är möjligt. Utvärdering ska göras regelbundet kring om de förebyggande insatserna har gett

¹⁴ 2022-02-15 § 23

¹⁵ 2022-03-29 § 47

¹⁶ Datum 2022-03-21, Dnr SN 2022/57

¹⁷ Till Träffpunkten Älvan är alla seniorer välkomna för att umgås eller delta i roliga, intressanta och hälsofrämjande aktiviteter.

förslag. Vidare beslutades även att nämnden ger socialchefen i uppdrag att senast vid nämndens sammanträde i maj 2022 redovisa ett förslag kring vad en utvärdering av de olika beskrivna insatserna ska innehålla samt en preliminär tidsplan för när de ska redovisas. Vid sammanträde i Juni 2022¹⁸ föreslår förvaltningen att det årligen i samband med årsbokslut och kvalitetsberättelse görs en utvärdering av hur de förebyggande insatserna arbetats med under året. Socialnämnden beslutar i enlighet med detta.

I internkontrollplanen för 2022 presenteras risken *“Svårighet att rekrytera på grund av brist på kompetens”*. I uppföljningen som presenteras¹⁹ framgår att arbetet med att ta fram en kompetensförsörjningsplan är pågående. Att skapa rutiner för rekrytering och marknadsföring är också pågående och kommer ingå som ett led i kompetensförsörjningsplanen. En ytterligare risk i internkontrollplanen är *“Bristande förutsättningar för digital mognad”* och den färdplan för digital utveckling som ska tas fram som åtgärd är också pågående. Redovisningen godkänns utan att nämnden fattar tillkommande beslut.

Bedömning

Fattar nämnden tydliga och aktiva beslut utifrån uppföljning avseende framtidens äldreomsorg?

Delvis

Granskningen har identifierat exempel som visar på nämndens aktiva beslut att förändra den framtida äldreomsorgen, framförallt inom området kompetensförsörjning. Det saknas dock som tidigare nämnts, tydliga heltäckande planer och strategier för utformning av hur framtidens äldreomsorg kan se ut, vilket får även konsekvenser för nämndens möjligheter att fatta konkreta beslut inom området.

¹⁸ 2022-06-28 § 100

¹⁹ 2022-09-19 § 132

Samlad bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Melleruds kommun genomfört en granskning av planering inför framtidens äldreomsorg. Granskningens syfte är att bedöma om socialnämnden säkerställt att arbetet med att utforma framtidens äldreomsorg bedrivs på ett ändamålsenligt sätt och med tillräcklig intern kontroll.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att omsorgsnämnden **inte helt** säkerställt att arbetat med att utforma framtidens äldreomsorg bedrivs på ett ändamålsenligt sätt och med tillräcklig intern kontroll.

Rekommendationer

Utifrån granskningens iakttagelser och bedömningar lämnar vi följande rekommendation till socialnämnden. Både förvaltning och nämnd uppger vid sakgranskning av rapporten att dessa rekommendationer är väl kända och under framtagande för beslut :

- Att nämnden fastställer planer/strategier som tydligt visar behov och förutsättningar vad gäller lokalförsörjning och boendepanering där ekonomiska konsekvenser på kort och på lång sikt beaktas
- Att nämnden fastställer en plan/strategi som tydligt visar inriktningen för arbetet med digitalisering av äldreomsorgen på lång sikt (> 3 år).
- Att nämnden fastställer direktiv för hur, när och i vilken omfattning arbetet med att möta kommande behov inom äldreomsorgen ska planeras och följas upp av nämnden.

Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor

Revisionsfråga	Bedömning
1. Finns det en långsiktig planering inom området? > 3 år.	Delvis En långsiktig investeringsplan som innefattar de kommande behovet av särskilt boende för äldre finns. En beslutat riktlinje för kompetensförsörjning de närmaste 1 till 5 åren finns. Det saknas en tydlig lokalförsörjningsplan för att möta det kommande behovet av boende för äldre, denna är dock under framtagande. Även en övergripande äldreplan är ett pågående arbete.
2. Finns det en tydlig och ändamålsenlig framtidsstrategi avseende utbud av äldreomsorg?	Delvis En kompetensförsörjningsplan finns för att möta det långsiktiga behovet av personal. Dokumenterad lokalförsörjningsplan för det kommande behovet av boende för äldre saknas men är under framtagande. Detsamma gäller en tydlig digitaliseringsstrategi. Även en övergripande äldreplan för att kunna identifiera en ändamålsenlig framtidsstrategi avseende utbudet av äldreomsorgen saknas men är under framtagande .
3. Är beslutsunderlagen inom området heltäckande?	Delvis Kommunen har underliggande analyser samt genomfört jämförelser med liknande kommuner. Dock saknas beslutsunderlag som visar en långsiktig befolkningsprognos med en dokumenterad beskrivning av hur det långsiktiga behovet planeras att tillgodoses. Vi noterar att dessa anses vara väl kända

och förankrade i verksamheten, att planer är under framtagande.

4. Finns det en tillräcklig uppföljning av arbetet med att utforma framtidens äldreomsorg till omfattning och innehåll

Nej

Nämnden får olika typer av uppföljning kopplat till äldreomsorg. Denna uppföljning ger dock inte en samlad bild avseende det långsiktiga behovet av äldreomsorg. Vidare framgår att det saknas tydliga styrande dokument och konkreta långsiktiga strategier för arbetet med planer för att möta framtida behov (se revisionsfråga 1).

5. Fattar nämnden tydliga och aktiva beslut utifrån uppföljning avseende framtidens äldreomsorg?

Delvis

Granskningen har identifierat exempel som visar på nämndens aktiva beslut att förändra den framtida äldreomsorgen, framförallt inom området kompetensförsörjning. Det saknas dock som tidigare nämnts, tydliga heltäckande planer och strategier för utformning av hur framtidens äldreomsorg kan se ut. Dessa anses dock vara väl kända och är under framtagande.

Bilagor

Dokumentation

- Tjänsteskrivelse mål 2022
- Tjänsteskrivelse investeringsbudget 2022-2027
- Tjänsteskrivelse förebyggande insatser
- Riktlinje för en hållbar bemanning med helti som norm SN \$ 98 2022
- Riktlinje för biståndshandläggning inom vård, omsorg och socialpsykiatri
- Tjänsteskrivelse gällande det förebyggande arbetet
- Handlingsplan för stärkt kostnadseffektivitet inom äldreomsorgen i Mellerud
- Rapport - Heltidsresan
- Befolkningsprognos ettårsklasser
- Anhörigstöd 210511
- Tjänsteskrivelse kvalitets - och patientsäkerhetsberättelse 2021
- Tjänsteskrivelse prognos 1
- Riktlinjer för strategisk kompetensförsörjning SN \$180
- Uppföljning av internkontroll april 2022
- Uppföljning av Socialnämndens mål för verksamheten, april 2022
- Internkontroll, augusti 2022
- Verksamhetsrapporter januari tom oktober 2022
- Ekonomirapport februari, maj och september 2022
- Delårsbokslut augusti 2022
- Investeringsbudget 2021-2026
- Budget 2023 flerårsplan 2024-2025

2023-02-17

Lars Dahlin

Pär Koyanagi-Gustafsson

Uppdragsledare

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av revisorerna i Mellerud kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 21 januari 2022. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.